

İZMİR YÜKSEK TEKNOLOJİ ENSTİTÜSÜ

Sağlık Kültür ve Spor Daire Başkanlığı

Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik
Hizmetleri

MADDE BAĞIMLILIĞI

BAĞIMLILIK

- Bağımlılık, bireyin kendi ruhsal ve bedensel sağlığına ya da sosyal yaşamına zarar vermesine karşın, belirli bir eylemi yinelemeye yönelik önüne geçilemez bir istek duyma halidir

MADDE BAĞIMLILIĞI

- Kullanılan maddeye uzun süreli fizyolojik ve psikolojik bağımlılık gösteren kişinin, bireysel, toplumsal ve mesleki yaşamının kötüleşmesi şeklinde ortaya çıkan madde kullanımı rahatsızlığına ise madde bağımlılığı denilmektedir

- Madde bağımlılığının temel niteliği, madde ile ilişkili önemli sorunlara karşın kişinin maddeyi sürekli bir biçimde kullandığına işaret eden fizyolojik, bilişsel ve davranışsal bir grup belirtinin varlığıdır

- Teşhisin konulabilmesi için, madde kullanımının uzun bir dönemde sık sık tekrarlanması; alınan maddeye karşı tolerans gelişmesi, yani kişinin aynı sonucu almak üzere kullandığı maddenin kesilmesi veya azaltılması halinde kaygı, titreme, uykusuzluk ve huzursuzluk gibi bir takım belirtilerin giderilmesi için maddeye ihtiyaç duyulması gerekir

- Sorun, yalnızca madde kullanan bireyi değil o bireyin içinde doğduğu aileyi, ailenin parçası olduğu toplumu ve giderek o toplumda kültürel yapı özelliklerinden ekonomik işleyişe dek tüm toplumsal evreni etkilemektedir
- Madde bağımlılığı büyük çaptaki sağlık sorunları yanında trafik kazaları, intihar, suça yönelme, aile parçalanması, iş hayatının bozulması, meslek kayıpları ve diğer ekonomik problemler gibi, bireye ve topluma pek çok zararları olan çok boyutlu biyopsikososyal bir sorundur

- Madde bağımlılığı, bireyin sosyal destek sistemlerinin etkilenmesine yol açarak bireyin giderek çaresizlik, yetersizlik, toplumdan kendini soyutlama ve yalnızlık duygusu gibi psikolojik sorunlar yaşamasına neden olmaktadır
- Madde bağımlılarında duyguyu tanımlama, dayanma, süre giden acıyı hafifletmeye yönelik geliştirilen bireye özgü ilişki nitelikleri ile ilgili problemler mevcuttur

- Bağımlı bireyler maddelerin; kendileri ve çevreleri ile ilgili acı veren ve şaşırtıcı duygular geçici süre ile kontrol etmeye veya hafifletmeye yarayabilen psikoaktif özellikleri keşfederler
- Böylece madde etkileri duygularını ifade edebilme boşluk duygusu ve depresyon, sıkıntı, öfke gibi duygudurumlara karşı kullanılır

- Bağımlılıkta ana problem kontrolsüz ve hassas kendiliktir
- Genelde düzenli normal bir iş bulma ve sürdürmeleri zor olduğu için çoğu zaman madde kullanımı adeta bir meslek olmuştur

- Sabahları kalkmak, madde temin etmek ve buna yönelik para sağlayan faaliyetler yapmak için neden oluşturur
- Bu durumda madde kullanımı, kişiye benzer yapıda sosyal bir çevre sağlamış olur. Ayrıca ilişki kurmak ve sürdürmekte zorluk yaşayan bu kişiler hem statü edinebilecekleri hem de rahat hissedecekleri hali hazırdaki bu alt kültüre dâhil olurlar

- Madde kullanımı; mevcut bilinçaltı ölüm düşünceleri ve kendine zarar verme eğilimleri öngörülerek kişinin çatışan dürtüleri ve ihtiyaçları arasında hayatta kalmasını sağlayarak kendine zarar verme ihtiyacının da karşılandığı nörotik bir uzlaşmadır

MADDE KULLANIMININ ZARARLARI

- Genel olarak řu řekilde sıralanabilir:
 - ✓ Geçici güç artışı
 - ✓ Mutluluk hissi
 - ✓ Uykusuzluk
 - ✓ Huzursuzluk
 - ✓ Gerginlik

MADDE KULLANIMININ ZARARLARI

- ✓ Halüsinasyonlar görme
- ✓ Tek düze davranışlarda bulunma
- ✓ Şaşkınlık
- ✓ Konsantrasyon bozukluğu
- ✓ Düşünme ve konuşma güçlüğü
- ✓ Depresyon
- ✓ Saldırganlık
- ✓ Sinir hücrelerinde tekrar düzelmeyen ölümler

MADDE KULLANIMININ ZARARLARI

- ✓ Kas yapılarında bozulmalar
- ✓ Vücudun doğal salgılarının kana karışması
- ✓ Böbrek ve karaciğerin işlemez hale gelmesi
- ✓ Beyinde rahatsızlıklar
- ✓ Dumura uğrama
- ✓ Dikkat ve bellek zayıflığı
- ✓ Yüksek tansiyon ve buna bağlı olarak beyin kanamaları

MADDE KULLANIMININ ZARARLARI

- ✓ Düşük tansiyona bağlı bayılmalar ve ölümler
- ✓ Kaygı
- ✓ Tedirginlik
- ✓ Düşünce dağınıklığı
- ✓ Zihinsel işlemlerin bozulması
- ✓ Yargılama yeteneğinin zayıflaması
- ✓ Kendinin farkında olmama

MADDE KULLANIMININ ZARARLARI

- ✓ İsteksizlik
- ✓ Bulantılar
- ✓ Koma
- ✓ Akciğer ödemi
- ✓ Merkezi sinir sistemi bozukluğu
- ✓ Kan basıncı ve solunum artışı
- ✓ Zayıflama
- ✓ İştahsızlık

MADDE KULLANIMININ ZARARLARI

- ✓ Mide ve bağırsak bozuklukları
- ✓ Cinsel gücün azalması ve bedensel çöküntü
- ✓ Aile ile sorunlar yaşamak
- ✓ Okul başarısızlığı
- ✓ Para ve zaman kaybı
- ✓ Çalışamama
- ✓ Adlî vakalar ve insan ilişkilerinin bozulması
- ✓ Fiziksel bağımlılık

MADDE KULLANIMININ ZARARLARI

- ✓ Uzun süreli kullanımlarda depresyon ve şizofreni gibi ruhsal bozukluklar
- ✓ Beyin hücrelerinin ölümü
- ✓ Ölüm

NEDENLERİ

- Alkol ve madde bağımlılığının önemli nedenlerinden birinin dayanıksız ve güçsüz kişilik yapısına sahip olmak gösterilmiştir
- Bu tip kimselerin kaygılardan ve problemlerden kaçma özelliği gösterdiği, karşılarına çıkabilecek çeşitli problemleri çözme, onlarla mücadele etme yerine, zorluklardan kaçarak alkole ve bu tür maddelere sığındıkları kaydedilmiştir

NEDENLERİ

- Böylece geçici olarak bir rahatlama hissetmeleriyle birlikte, bu tür kimselerde alınan maddenin önceleri alışkanlık oluşturduğu ve daha sonraları da bağımlı hale getirdiği belirtilmiştir

NEDENLERİ

- Yine kişilikle ilgili başka bir neden olarak içten denetimli olmaktan çok, dıştan denetimli kişilik özelliğine sahip olanların daha kolay bağımlı hale gelebildiği kaydedilmiştir
- Bu kimselerin karşılaştıkları problemleri ancak dıştan birinin çözebileceğine inandıkları belirtilmiştir

NEDENLERİ

- Kişilikle ilgili önemli bir neden olarak da bireyin kendisini değersiz hissetmesi, kendisinden nefret etmesi ve kendi benliğinden kaçması gösterilmiştir
- Bu tip insanların kendini değersiz bulması, özünde bir eksiklik olduğunu düşünmesi, bireye acı veren bir algılama olduğundan, bireyin kendini iç gerçekliğiyle teması kesmek için çeşitli yollar denemesi gösterilmiştir

NEDENLERİ

- Bağımlı olmaya elverişli kimselerin çocukluk döneminde ruhsal, cinsel, toplumsal gelişme ve olgunlaşmalarının sağlıklı olmayan kimseler, benlik gücü ve üst benlik gelişmesi yetersiz olanlar, sınırsız ve sorumsuz bir çocukluk ve gençlik dönemi yaşayanlar ve problemleri bir ailede yetişenler gibi özellikler taşıdığı kaydedilmiştir

NEDENLERİ

- Ergenlerin madde kullanımını etkileyen pek çok faktörün varlığından söz etmektedir
- Özellikle sosyo-demografik özelliklerin, psiko-sosyal sağlığın, aile ile ilişkilerin niteliğinin ve algılanan aile ve arkadaş desteğinin ergenlerde sigara, alkol ve madde kullanımını yordamada etkili olduğunu belirtilmektedir

- Ergenlik döneminde madde kullanma riskini arttırabilecek çocukluk dönemi özelliklerinin etkisini azaltmaya yönelik araştırmalarında ebeveynin ilgisi ve bağlılığının bu yönde önemli bir olumlu etken olduğunu belirtilmektedir

- Madde kullanım bozukluğu olan hastaların bakımının hastaneden çok toplumda yürütölmesi nedeniyle ailenin önemi daha çok artmıştır
- Aile üyelerinin madde kullanımı hakkında yeterli bilgisinin olmaması, madde kullanım bozukluğu olan bireylere karşı aşırı eleştirel ve koruyucu davranmaları olumsuz davranış tekrarlarını artırabilmektedir

- Ailelere demokratik tutum geliştirmeleri bağlamında gerekli eğitimsel destek sağlanmalı, madde kullanımını önleme programlarında bireyi, ailesi ile birlikte ele almalı, ergen anne-babalarına, anne-baba tutumlarının madde kullanımı konusundaki etkisi hakkında eğitim vermeli ve demokratik tutum göstermeye özendirmelidir

- Madde bağımlısı bireyler madde kullanımından kurtulmak için ailesinin desteğine ihtiyaç duymakta ve ebeveynlerden yaş grubu ne olursa olsun demokratik bir tutum içerisinde olmalarını ve kendisini dışlamamasını istemektedir
- Çıkan bu sonuç aslında bireyin gelecekle ilgili bir yardım çağrısı ve ailesinin takınmasını istediği tutumla ilgili olarak bir davetiye olarak değerlendirilebilir

- Madde bağımlılığı ile mücadelede, anne ve babalara büyük görev ve sorumluluk düşmesi sebebi ile özellikle ailelerin çocuklarına karşı demokratik bir tutum sahibi olmaları veya demokratik tutumlarının üst düzeye çıkarılabilmesi ve bu konuda bilgilendirilmeleri için uzmanlar tarafından gerekli eğitim etkinlikleri düzenlenmelidir

- Madde bağımlılığı ile mücadelede kurumlar arası işbirliğinin artırılmasına yönelik faaliyetler yapılmalı, kolluk güçleri, okul idarecileri, öğretmenler, anne - babalar ve diğer kurumlardan oluşan çoklu bir birliktelik sağlanmalı ve bu birlikteliğin sürekli olmasına yönelik projeler geliştirilmelidir

- Madde bağımlılığı tedavisinde temel yaklaşımın kontrol altına alma, bastırma veya suçlama yerine sorumluluk verme üzerine kurulması gerekmektedir

Kaynaklar:

1. Aydođdu H., am M. O. (2013). Madde Kullanım Bozukluğu Olan ve Olmayan Ergenlerin Bađlanma Stilleri, Anne Baba Tutumları ve Sosyal Destek Algıları Yönden Karşılaştırılması. Psikiyatri Hemşireliği Dergisi, 4(3), 137-144.
2. Başkurt İ. (2003). Gençlik, Madde Bağımlılığı ve Korunma Yolları. İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 6, 73-84.
3. Dođan C. (2002). Üniversite Gençliđinin Alkol ve Uyuşturucuya Karşı Tutumları. İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 6(1), 55-67.
4. Gönüllü O. G., Hacıoğlu M. ve Tarlacı N. (2002). Egopsikolojisi ve Madde Bağımlılığı. Düşünen Adam, 15(2), 104-107.
5. Kılıç H. G. (2007). Bazı Demografik Değişkenler ve Anne Baba Tutumlarına Göre Madde Bağımlısı Bireylerin Anne Baba Bağlılıkları İlişkisinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı.
6. Yıldırım B., Engin E. ve Yıldırım S. (2011). Alkol ve Madde Bağımlılarında Yalnızlık ve Etki Eden Faktörler. Psikiyatri Hemşireliği Dergisi, 2(1), 25-30.

TEŐEKKÜRLER

